

Sygn. akt I UK 352/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)
SSN Bohdan Bieniek
SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania K. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o emeryturę górniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 lutego 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W dniu 3 marca 2016 r. K. M. złożył wniosek o emeryturę górniczą. Po rozpoznaniu wniosku, do pracy górniczej zaliczono mu 16 lat 6 miesięcy i 5 dni. Decyzją z 10 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił K. M. prawa do emerytury górniczej z uwagi na nieudowodnienie co

najmniej 25 - letniego okresu pracy górniczej. Do pracy górniczej nie zaliczono okresu zatrudnienia od 21 czerwca 2007 do 30 czerwca 2016 r. na stanowisku majster antykorozji.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 10 marca 2017 r., sygn. akt IV U (...), zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. i przyznał odwołującemu się prawo do emerytury górniczej od dnia 1 marca 2016 r.

Sąd ustalił, że K. M. urodził się 25 kwietnia 1947 r. W spornym okresie był zatrudniony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w R. Sp. z o. o. w B. jako majster antykorozji. Spółka ta zajmuje się w 90% remontami maszyn podstawowych - zwałowarek koparek, taśmociągów, przenośników. W dniu 20 listopada 1979 r. Okręgowy Urząd Górniczy w C. zatwierdził odwołującego się w charakterze osoby dozoru średniego w specjalności technicznej budowlanej przy budowie i remoncie maszyn górniczych. R. sp. z o.o. jest według przepisów prawa geologicznego i górniczego podmiotem wykonującym na terenie zakładu górniczego Kopalnia (...) roboty zlecone przez P. (...) S.A. oddział K. B. Charakter wykonywanych robót przez odwołującego się - jako majstra i osoby średniego dozoru ruchu - sprowadzał się do nadzoru technicznego nad robotami antykorozyjnymi realizowanymi w ramach zleconych przez Kopalnię remontów maszyn i urządzeń, tj. koparek wielonaczyniowych, zwałowarek, przenośników taśmowych, przejezdnych przenośników taśmowych na podwoziu gąsiennicowym, urządzeń transportowych do przewożenia stacji napędowych przenośników itp. Roboty te były i są robotami utrzymującymi ruch zakładów KTZ (ciąg technologiczny koparka - taśmociąg - zwałowarka). Majster Działu Robót Budowlanych w firmie R. Sp. z o.o. podlega bezpośrednio kierownikowi Działu Robót Budowlanych, a w trybie nadzoru górniczego i kontroli - dyrektorowi Technicznemu oraz Kierownikowi Działu TG - osobie kierownictwa dozoru górniczego. Majstrowi podporządkowani są bezpośrednio pracownicy brygad budowlanych. Do obowiązków majstra należy w szczególności: wykonywanie wszelkich robót i dozór nad tymi robotami na terenie Zakładu Górniczego K. B., zgodnie z prawem geologicznym i górniczym, a w szczególności z planem ruchu zakładu górniczego, znajomość i przestrzeganie planu ruchu, prawa geologicznego i górniczego oraz innych przepisów i zarządzeń dot. wykonywania zadań w

Zakładzie Górniczym. Odpowiada on w szczególności za nadzór i kontrolę nad prowadzonymi robotami, ich terminową realizację z zachowaniem bezpiecznej organizacji i warunków pracy, zapewniających bezpieczeństwo pracujących ludzi i urządzeń w ramach robót w obrębie ciągu technologicznego koparka - taśmociąg - zwałowarka. Praca odwołującego się odbywała się na odkrywce, na terenie zakładu górniczego, na terenie odkrywki B., a potem odkrywki S.. Harmonogram pracy ustalał pracodawca z K. B. na cały rok z góry, na początku danego roku. Odwołujący się pełnił nadzór nad brygadami antykorozyjnymi; nadzorował kilka brygad. Dokonywał wpisu do książki ruchu maszyny, musiał zgłosić koordynującemu remont, przystąpienie brygady do pracy. Najbardziej uciążliwe było piaskowanie. Najpierw odbywało się zrywanie z konstrukcji farby, oczyszczanie. Ścierniwo wydobywające się podczas oczyszczania było bardzo niebezpieczne. Odwołujący się nadzorował pracę na koparce węglowej, zwałowarce, koparce nakładowej. Maszyny na czas remontu były wyłączane, a pozostałe pracowały, zapewniając ruch ciągły zakładu. Odwołujący się był odpowiedzialny za bezpieczeństwo robót, koordynowanie pracy. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.; dalej ustawa emerytalna), za pracę górniczą uważa się zatrudnienie pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń, przedsiębiorstw i innych podmiotów określonych w pkt 1-3, a także w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach, o których mowa w pkt 4, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw gospodarki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki złożami kopalni i ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego. Wykaz stanowisk uprawniających do zaliczenia pracy górniczej z zastosowaniem przelicznika 1, 2 - zgodnie z delegacją ustawową - powinien wynikać z rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa. Sąd wskazał, że takie rozporządzenie nie zostało wydane, a aktem prawnym obowiązującym w tym

zakresie jest zarządzenie nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią, w kopalniach siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą (Dz.Urz. MPiH z dnia 1 lipca 1995 r. Nr 1, poz. 4). W myśl wykazu D, poz. 4 Załącznika nr 2 do wyżej wymienionego zarządzenia, przelicznik 1, 2 należy zastosować w przypadku zatrudnienia osoby niższego dozoru ruchu zakładu górniczego na stanowisku mistrza (starszy majster, majster) dla określonego rodzaju robót. Z wykonywanej przez odwołującego się pracy, zakresu obowiązków, jego zeznań jednoznacznie wynika, że będąc zatrudnionym jako majster, był on osobą niższego dozoru przy wykonywaniu prac antykorozyjnych na rzecz kopalni węgla brunatnego, na urządzeniach wydobywczych, tj. koparkach, zwałowarkach. Dozorował roboty związane z utrzymaniem ruchu zakładu górniczego. Dozór nad takimi robotami mógł wykonywać, bowiem posiadał stosowne zatwierdzenie Okręgowego Urzędu Górniczego w C.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...), wyniku apelacji organu rentowego, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał błędnej oceny stanu faktycznego, a w konsekwencji poczynił nieprawidłowe ustalenia prawne, co skutkowało naruszeniem przepisów prawa materialnego i niewłaściwą subsumcją ustaleń faktycznych pod odpowiednie dyspozycje przepisów prawa materialnego. Sąd odwoławczy wskazał, że Sąd pierwszej instancji ustaleń co do zakresu prac nadzorowanych przez odwołującego się dokonał jedynie w oparciu o jego zeznania, przyjmując, że nadzorował on prace antykorozyjne na koparce węglowej, zwałowarce, koparce nakładowej, tj. nadzorował prace przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Ustalenia te nie znajdują natomiast potwierdzenia w materiale sprawy, gdyż są sprzeczne ze stanowiskiem R. Sp. z o.o. w B. wyrażonym w piśmie z dnia 6 września 2016 r., w którym pracodawca odwołującego się wyraźnie stwierdził, że Spółka nie wykonywała bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Sąd Apelacyjny wskazał także, że zgodnie z treścią dawnego art. 37 ust. 3, jak i na podstawie obecnego art. 50c ust. 4 ustawy emerytalnej, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego

w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w myśl ust. 1 w wymiarze półtorakrotnym. Tym samym, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w oparciu o art. 194 powołanej ustawy emerytalnej, w powyższym zakresie nadal obowiązującym aktem prawnym pozostaje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8). Sąd wskazał, że w aktualnym stanie prawnym o uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej nie może decydować ani rozporządzenie wykonawcze, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenie pracodawcy lub protokół komisji weryfikacyjnej kwalifikujący określone zatrudnienie jako pracę górniczą i wystawione na jego podstawie świadectwo wykonywania takiej pracy, ale rodzaj faktycznie wykonywanej pracy odpowiadający wymaganiom ustawowym. Wymienione akty i dokumenty nie mogą przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca. Praca odwołującego się w trakcie spornego okresu zatrudnienia, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie sprowadzała się do nadzorowania pracy rzemieślników zatrudnionych stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych, wymienionej w Załączniku nr 2. Prace nadzorowane przez odwołującego się odbywały się podczas wyłączonej z eksploatacji maszyny podstawowej czy innych urządzeń. A zatem nawet jeśli nadzorował prace malarzy konstrukcji na odkrywce, to nie było to nadzorowanie prac podczas urabiania węgla. Nie były to bieżące remonty, o których mowa w punkcie 32 załącznika, ale wcześniej zaplanowane remonty. Nadto odwołujący się przyznał, że aby wykonać prace antykorozyjne należało wyłączyć maszynę z ruchu. Wyłączenie maszyny wykluczało prace przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, o czym stanowi treść art. 50d ust. 4 ustawy emerytalnej. Tym samym odwołujący się nie spełnia

warunku stażu pracy górniczej, o którym mowa w art. 50a ust. 1 pkt 2 ustawy i nie może nabyć prawa do emerytury górniczej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył odwołujący się w całości. Zarzucono naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niezastosowanie art. 50b, 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej w związku z zarządzeniem nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią w kopalni siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą, przez nieuznanie pracy ubezpieczonego w R. Sp. z o.o. w B. w okresie spornym jako pracy górniczej i odmowę w konsekwencji przyznania prawa do emerytury górniczej.

Ponadto zarzucono naruszenie prawa procesowego, to jest art. 386 § 1 i 4 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty sprawy, lecz przyjęcie bez głębszej analizy i wnikliwości, że prace wykonywane przez odwołującego się nie są pracami górniczymi w rozumieniu ustawy emerytalnej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność wynikająca z rażącego naruszenia przepisów wskazanych w petitum skargi.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w sprawie skargi kasacyjnej, ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez przyznanie prawa do emerytury górniczej i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w sprawie skargi kasacyjnej.

Organ rentowy, w piśmie procesowym określonym jako odpowiedź na skargę kasacyjną, wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący domaga się zakwalifikowania spornego okresu jako pracy „pracownika dozoru ruchu” na podstawie art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej. W przepisie tym zawarta została delegacja do określenia w drodze rozporządzenia stanowisk w kopalniach siarki i węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą. Podobną delegację zawiera art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy

emerytalnej, z tym że dotyczy ona stanowisk na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego. Właściwy minister nie wydał żadnego ze wskazanych wyżej rozporządzeń.

Zgodnie z art. 194 ustawy emerytalnej, do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw i dekretu wymienionych w art. 195, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy. Skarżący uważa, że na tej podstawie zachowało moc zarządzenie nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią, w kopalniach siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą, wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r., poz. 154 ze zm.). Jednakże wskazane wyżej zarządzenie utraciło moc z dniem 30 marca 2001 r. na mocy art. 75 ust. 2 ustawy dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268). W jego myśl, z dniem wejścia w życie ustawy tracą moc o akty normatywne Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów oraz ministrów lub innych organów administracji rządowej, podjęte lub wydane z upoważnienia ustawowego przed dniem wejścia w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zawierają normy prawne o charakterze powszechnie obowiązującym lub wewnętrznym, z wyjątkiem rozporządzeń.

Natomiast na podstawie art. 194 ustawy o emeryturach i rentach zachowało moc wydane na podstawie art. 5 ust. 5 oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz.U. Nr 5, poz. 32 ze zm.) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty – oczywiście w takim zakresie, w jakim nie jest sprzeczny z przepisami

ustawy emerytalnej. Jego § 2 stanowi, że za pracę górniczą w kopalniach węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i w innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla tych kopalń, określonych w art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy, uważa się okresy zatrudnienia na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym Załącznik nr 2 do rozporządzenia, a wedle § 3, za okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy, uważa się okresy pracy na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym Załącznik nr 3 do rozporządzenia. Z kolei Załącznik Nr 4 wymienia stanowiska dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń siarki lub węgla brunatnego (odesłanie do art. 6 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin). Wynika z niego, że wskazane stanowiska dotyczą pracy na stanowisku dozoru ruchu w kopalniach siarki lub węgla brunatnego. O ile zatem zajmowanie stanowiska określonego w punktach Załącznika nr 4 wskazuje, że jest to stanowisko kierownictwa lub dozoru ruchu, to wykaz ten nie jest wyczerpujący.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącego podobnej problematyki, a mianowicie znaczenia wykazów resortowych, zawierających stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wydanych na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), wskazuje się, że wykazy te obecnie mają znaczenie jedynie w sferze dowodowej. Mają one zatem charakter głównie informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, a nie bezpośrednio normatywny. Stąd też, jeżeli jakieś stanowisko jest ujęte w wykazie resortowym, to nie można tej okoliczności ignorować, ponieważ płynie z niej domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie była wykonywana w szczególnych warunkach (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004 Nr 22, poz. 392; z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306; z dnia 25 lutego 2009 r., LEX nr 736740 z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707404; z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608).

Odpowiednio zatem takie samo znaczenie należy przypisać Załącznikowi nr 2 do zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r.

określającego stanowiska kierownictwa ruchu i dozoru ruchu podmiotów gospodarczych wykonujących dla podziemnych zakładów górniczych roboty górnicze, roboty przy budowie szybów, roboty budowlano-montażowe, roboty przy naprawie maszyn i wdrażaniu nowych urządzeń oraz wykonujących dla kopalń siarki i węgla brunatnego roboty górnicze, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą. W razie natomiast wątpliwości, których nie może rozwiązać odwołanie się do tego zarządzenia, należy zauważyć, że konkretyzacja stanowisk kierownictwa i dozoru ruchu w danym podmiocie następuje w planach ruchu podziemnych i odkrywkowych zakładów górniczych oraz zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (zob: a) wydane na podstawie art. 64 ust. 6 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1247 ze zm.) zarządzenie Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 20 czerwca 1994 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych; M.P. nr 38, poz. 3250; w tym jego Załącznik Nr 1, rozdział XVIII dotyczący szczegółowych wymagań dotyczących treści planu ruchu podziemnego zakładu górniczego wskazujący wykaz załączników do części podstawowej planu ruchu, w tym w punkcie 1 - schemat organizacyjny zakładu górniczego z określeniem pionów i służb technicznych, z uwzględnieniem wykazu stanowisk kierownictwa i dozoru ruchu; b) art. 108 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, zgodnie z którym plan ruchu zakładu górniczego określa strukturę organizacyjną zakładu górniczego, w szczególności przez wskazanie stanowisk osób kierownictwa i dozoru ruchu). To zatem plany ruchu danego zakładu górniczego zawierające wykaz stanowisk kierownictwa i dozoru ruchu są najbardziej miarodajnym dowodem dla kwalifikacji danej pracy pod normę art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej.

Zauważyć należy, że dekret z dnia 6 maja 1953 r. Prawo górnicze (jednolity tekst: Dz.U. z 1978 r. Nr 4, poz. 12 ze zm.) - w art. 108, a następnie ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze - w art. 68 zastrzegały, że ruch zakładu górniczego może być prowadzony tylko pod kierownictwem i dozorem osób, które uzyskały zatwierdzenie okręgowego urzędu górniczego. Natomiast aktualna ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 868 ze zm.) w art. 112 stawia wymaganie, że ruch zakładu

górnictwa prowadzi się pod kierownictwem i dozorem osób posiadających wymagane kwalifikacje, a np. w art. 53 ust. 2 stwierdza się, że osoby wykonujące niewymienione w ust. 1 pkt 2 i 3 czynności w wyższym dozoru ruchu oraz w dozoru ruchu zakładu górnictwa albo zakładu są obowiązane posiadać określone przez pracodawcę przygotowanie zawodowe i doświadczenie zawodowe do wykonywania tych czynności. Z kolei art. 58 ust. 7 stanowi, że powierzenie wykonywania czynności: w kierownictwie i dozoru ruchu zakładu górnictwa albo zakładu, niewymienionych w ust. 1 lub 2, następuje po sprawdzeniu przez pracodawcę spełnienia wymagań określonych: a) w art. 54 pkt 1, 3 i 4, art. 55 ust. 1 pkt 1-4, ust. 2-5 i 7 albo b) na podstawie art. 53 ust. 2. Jak z tego wynika, aktualnie obowiązujące przepisy nie wymagają na wszystkich stanowiska dozoru zatwierdzenia odpowiedniego urzędu górnictwa, ale wystarczające jest potwierdzenie posiadania odpowiednich kwalifikacji przez pracodawcę. Nie dotyczy to natomiast np. osób wykonujących w czynności w dozoru ruchu podziemnego zakładu górnictwa (art. 53 ust. 1 pkt 3), od których wymaga się zatwierdzenia odpowiedniego urzędu górnictwa.

Prowadzi to do wniosku, że praca wymieniona w art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, to praca na stanowiskach kierownictwa i dozoru ruchu wymienionych w planie ruchu danego zakładu górnictwa. Przy czym, w ocenie Sądu Najwyższego, należy postawić ogólną tezę, że niezgodny z obowiązującymi przepisami brak zatwierdzenia odpowiedniego urzędu górnictwa nie dyskwalifikuje wykonywanej pracy jako dozoru ruchu. W takim przypadku wykonywanie pracy na stanowisku odpowiadającym którejś z pozycji Załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górnictwa oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górnictwa emerytury lub renty czy Załącznika nr 2 do zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r., czy wreszcie wykazu stanowisk kierownictwa lub dozoru ruchu danego zakładu górnictwa zawartego w planie ruchu zakładu, nie jest pozbawione waloru pracy górnictwa w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej. Przepis ten bowiem nie uzależnia uznania za pracę kierownictwa i dozoru ruchu od zatwierdzenia kwalifikacji przez właściwy organ nadzoru górnictwa. Posiadanie

tego zatwierdzenia lub jego brak, jeśli nie wpływa na umniejszenie czy zmodyfikowanie zakresu czynności przynależnych do danego stanowiska kierownictwa czy dozoru ruchu, jest z punktu widzenia uprawnień emerytalnych obojętne. Natomiast ważne jest wykonywanie czynności kierownictwa lub dozoru ruchu wynikających z zakresu czynności przypisanych określonym stanowiskom. Tym samym Sąd Najwyższy nie podziela poglądów wyrażonych w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia z dnia 15 maja 2018 r., II UK 120/17 (LEX nr 2549299) oraz z dnia 24 stycznia 1997 r., II UKN 61/96 (OSNAPiUS 1997 nr 18, poz. 349), że warunkiem uznania ubezpieczonego za osobę dozoru ruchu jest odpowiednie zatwierdzenie właściwego organu nadzoru górniczego. Jeszcze raz należy podkreślić, że w art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej chodzi o pracę pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu, a nie o pracę osób posiadających zatwierdzenie właściwego organu nadzoru górniczego.

Należy mieć na uwadze, że w art. 50c pkt 5 chodzi o stanowiska dozoru lub kierownictwa ruchu kopalń siarki i węgla brunatnego, które zajmować mogą również pracownicy zatrudnieni w podmiotach wykonujących roboty górnicze dla tych kopalń. Podstawowym zatem warunkiem uznania pracy za pracę górniczą jest to, aby podmiot ten wykonywał roboty górnicze. Wedle przepisów rozdziału 2 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12 października 1994 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych (Dz.U. Nr 114, poz. 552), a następnie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających kopaliny pospolite (Dz.U. Nr 109, poz. 962 ze zm.), robotami górniczymi są roboty przygotowawcze, udostępniające roboty strzałowe, urabianie, ładowanie i zwałowanie magazynowe oraz urabianie ręczne, hydromechaniczne i innymi metodami. Zgodnie art. 6 pkt 11 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze, robotami górniczymi jest wykonywanie, zabezpieczanie lub likwidowanie wyrobisk górniczych w związku z działalnością regulowaną ustawą. W myśl art. 6 pkt 12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, robotą górniczą jest wykonywanie, utrzymywanie,

zabezpieczanie lub likwidowanie wyrobisk górniczych oraz zwałowanie nadkładu w odkrywkowych zakładach górniczych w związku z działalnością regulowaną ustawą.

Jak wynika z ustaleń faktycznych, odwołujący się był zatrudniony w spornym okresie w R. Sp. z o.o., która „według przepisów prawa geologicznego i górniczego podmiotem wykonującym na terenie zakładu górniczego Kopalnia (...) B. roboty zlecone przez P. S.A. oddział K. B.”. Nie wyjaśnia to, czy te zlecone roboty były robotami górniczymi, a w świetle legalnej definicji robót górniczych ma to istotne znaczenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 1997 r., II UKN 61/96, OSNAPiUS 1997 nr 18, poz. 349).

Reasumując, Sąd Apelacyjny skupił swoją uwagę na kwalifikowaniu pracy odwołującego się do pracy wymienionej w art. 50c pkt 4 ustawy emerytalnej, Natomiast nie rozważał spornego okresu w kontekście art. 50c ust. 1 pkt 5 tej ustawy. Nie badał zatem, czy podmiot zatrudniający odwołującego się wykonywał roboty górnicze dla Kopalni (...) B., a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na to pytanie, czy stanowisko przez niego zajmowane było stanowiskiem dozoru ruchu, w czym pomocne będzie odwołanie się do planu ruchu Kopalni (...) B. Ogólnie rzecz ujmując, chodzi o ustalenie, czy prace antykorozyjne realizowane w ramach zleconych przez Kopalnię remontów maszyn i urządzeń, tj. koparek wielonaczyniowych, zwałowarek, przenośników taśmowych, przejezdnych przenośników taśmowych na podwoziu gąsiennicowym, urządzeń transportowych do przewożenia stacji napędowych przenośników mieszczą się w definicji robót górniczych, a w konsekwencji czy nadzór na nimi był przypisany stanowisku dozoru ruchu umieszczone w planie ruchu Kopalni (...) w B.

W konsekwencji uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 50c pkt 5 ustawy emerytalnej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.